

Αντώνης Π. Μπιτσιάνης

ΤΟ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ: Επιλεγμένα κείμενα ανά συντακτικό φαινόμενο, με δομική αναδιάταξη του κειμένου, ερωτήσεις κατανόησης, θεωρία - ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού

Β' & Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΝΕΑ
ΕΚΔΟΣΗ**

Σύμφωνα
με τον νέο τρόπο
αξιολόγησης
του μαθήματος
στις Πανελλαδικές
Εξετάσεις

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα	11
ΘΕΜΑ 1 Ξενοφῶν, <i>Κύρου Ἀνάβασις Γ'</i> , 1, 38-42 Η πρόταση και τα συστατικά της – Τα είδη των προτάσεων	15
ΘΕΜΑ 2 Λυσίας, <i>Ἐπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου ἀπολογία</i> , 1-3 Το υποκείμενο του ρήματος	30
ΘΕΜΑ 3 Ξενοφῶν, <i>Ἑλληνικά Δ'</i> , VIII, 4 Συνδετικά ρήματα – Κατηγορούμενο	43
ΘΕΜΑ 4 Λυσίας, <i>Κατὰ τῶν σιτοπωλῶν</i> , 14-16 Ομοίопτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί: Επιθετικός και κατηγορηματικός προσδιορισμός	57
ΘΕΜΑ 5 Ξενοφῶν, <i>Κύρου Ἀνάβασις Β'</i> , VI, 16-20 Ομοίопτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί: Παράθεση και ἐπεξήγηση	71
ΘΕΜΑ 6 Δημοσθένης, <i>Πρὸς τὴν [Φιλίππου] ἐπιστολήν</i> , 15-17 Η λειτουργία της γενικής ως προσδιορισμού σε Ονοματικό Σύνολο (ΟΣ) και Ρηματικό Σύνολο (ΡΣ)	86
ΘΕΜΑ 7 Ἀνδοκίδης, <i>Κατὰ Ἀλκιβιάδου</i> , 5-7 Η λειτουργία της δοτικής ως προσδιορισμού σε Ονοματικό Σύνολο (ΟΣ) και Ρηματικό Σύνολο (ΡΣ)	101
ΘΕΜΑ 8 Ἴσοκράτης, <i>Εὐαγόρας</i> , 80-81 Η λειτουργία της αιτιατικής ως προσδιορισμού σε Ονοματικό Σύνολο (ΟΣ) και Ρηματικό Σύνολο (ΡΣ)	116
ΘΕΜΑ 9 Λυσίας, <i>Δήμου καταλύσεως ἀπολογία</i> , 12-14 Η λειτουργία του ρήματος – Το αντικείμενο στα μονόπρωτα	129
ΘΕΜΑ 10 Ἴσοκράτης, <i>Κατὰ Λοχίτου</i> , 19-22 Η λειτουργία του ρήματος – Το αντικείμενο στα δίπρωτα	147
ΘΕΜΑ 11 Λυκοῦργος, <i>Κατὰ Λεωκράτους</i> , 9-22 Απρόσωπα ρήματα και ἀπρόσωπες ἐκφράσεις	165
ΘΕΜΑ 12 Ξενοφῶν, <i>Ἀπομνημονεύματα</i> , Β, I, 27-28 Ρηματικά επίθετα σε -τος και -τέος	179
ΘΕΜΑ 13 Θεουκιδίδης, <i>Ἱστορίαι VII</i> , 48, 4-6 Τα παραθετικά στον λόγο	195
ΘΕΜΑ 14 Ξενοφῶν, <i>Ἀπομνημονεύματα</i> , Α, 3, 5-7 Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	209
ΘΕΜΑ 15 Δημοσθένης, <i>Περὶ τῶν συμμοριῶν</i> , 3-5 Το ἀπαρέμφατο	224
ΘΕΜΑ 16 Ἴσοκράτης, <i>Ἀρεοπαγитικός</i> , 71-73 Η ἐπιθετική μετοχή	240
ΘΕΜΑ 17 Ἴσοκράτης, <i>Ἀρχίδαμος</i> , 34-36 Η κατηγορηματική μετοχή	255
ΘΕΜΑ 18 Θεουκιδίδης, <i>Ἱστορίαι Α'</i> , 131, 1-2 και 132, 1-2 Η ἐπιρρηματική μετοχή	269

ΘΕΜΑ 19	Λυσίας, <i>Κατὰ Ἐρατοσθένους</i> , 74-76 Ειδικές προτάσεις	285
ΘΕΜΑ 20	Ξενοφῶν, <i>Ἰέρων</i> , 5, 1-3 Ενδοιαστικές προτάσεις	299
ΘΕΜΑ 21	Ξενοφῶν, <i>Ἀπομνημονεύματα Α', Ι</i> , 10-13 Πηγάγιες ερωτηματικές προτάσεις	313
ΘΕΜΑ 22	Λυσίας, <i>Κατὰ Ἀλκιβιάδου Α'</i> , 31-34 Αιτιολογικές προτάσεις	329
ΘΕΜΑ 23	Ξενοφῶν, <i>Κύρου Παιδεία</i> , Α, V, 7-9 Τελικές προτάσεις	344
ΘΕΜΑ 24	Δημοσθένης, <i>Κατὰ Μειδίου</i> , 48-50 Συμπερασματικές προτάσεις	359
ΘΕΜΑ 25	Ξενοφῶν, <i>Ἀπομνημονεύματα Β, ΙΙ</i> , 13-14 Υποθετικές προτάσεις	374
ΘΕΜΑ 26	Δημοσθένης, <i>Περὶ τῆς Ῥοδίων Ἐλευθερίας</i> , 14-16 Εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις	391
ΘΕΜΑ 27	Θουκυδίδης, <i>Ἱστορίαι Ε</i> , 9, 4-9 Χρονικές προτάσεις	408
ΘΕΜΑ 28	Πλάτων, <i>Κρίτων</i> , 45 c-e Αναφορικές προτάσεις	426
ΘΕΜΑ 29	Ξενοφῶν, <i>Ἑλληνικά Δ'</i> , 2, 1-4 Πηγάγιος Λόγος	445
ΘΕΜΑ 30	Ἰσοκράτης, <i>Ἑλένη</i> , 49-51 Φωνεντόληκτα ῥήματα σε -μι	465

ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

ΘΕΜΑ 1	Θουκυδίδης, Α, 99 Η γενική ως ετερόπλευτος προσδιορισμός σε ΟΣ	493
ΘΕΜΑ 2	Θουκυδίδης, Δ, 8.7-9 Ενδοιαστικές προτάσεις	496
ΘΕΜΑ 3	Θουκυδίδης, Δ, 12 Η επιρρηματική μετοχή	499
ΘΕΜΑ 4	Θουκυδίδης, Δ, 68.6, 69.1 Το απαρέμφατο: ταυτοπροσωπία και ετεροπροσωπία	502
ΘΕΜΑ 5	Θουκυδίδης, Δ, 78.3-5 Τα είδη της μετοχής	505
ΘΕΜΑ 6	Θουκυδίδης, Δ, 81 Η λειτουργία της γενικής και δοτικής στον λόγο	508
ΘΕΜΑ 7	Θουκυδίδης, Ζ, 64 Αναφορικές ονομαστικές προτάσεις	511
ΘΕΜΑ 8	Θουκυδίδης, Η, 44.4-6 Παραχωρητικές προτάσεις	514
ΘΕΜΑ 9	Θουκυδίδης, Η, 71.4-7 Χρονικές προτάσεις με το <i>πρὶν</i>	517

ΘΕΜΑ 10	Θουκυδίδης, Η, 73.3-4, 74 Εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί	520
ΘΕΜΑ 11	Θουκυδίδης, Θ, 46.1-3 Πλήγιος λόγος	523
ΘΕΜΑ 12	Θουκυδίδης, Θ, 51 Ειδικές προτάσεις	526
ΘΕΜΑ 13	Πλάτων, <i>Θεαίτητος</i> , 173 d-e Πλήγιες ερωτήσεις	529
ΘΕΜΑ 14	Πλάτων, <i>Συμπόσιον</i> , 202 e-203 a Συμπερασματικές απαρεμφατικές προτάσεις	532
ΘΕΜΑ 15	Πλάτων, <i>Συμπόσιον</i> , 208 c-d Εμφανείς και λανθάνοντες υποθετικοί λόγοι	535
ΘΕΜΑ 16	Πλάτων, <i>Φαῖδρος</i> , 246 e-247 a-b Αναφορικές προτάσεις	538
ΘΕΜΑ 17	Πλάτων, <i>Ἀλκιβιάδης</i> , Β, 142 b-d Η κατηγορηματική μετοχή	541
ΘΕΜΑ 18	Πλάτων, <i>Λάχης</i> , 179 c-d Ονοματικές προτάσεις	544
ΘΕΜΑ 19	Πλάτων, <i>Εὐθύδημος</i> , 305 c-d Η λειτουργία του απαρεμφάτου στον λόγο	547
ΘΕΜΑ 20	Πλάτων, <i>Γοργίας</i> , 491 e-492 a Το κατηγορούμενο	550
ΘΕΜΑ 21	Πλάτων, <i>Μένων</i> , 70 a-c Αναφορικές παραβολικές προτάσεις	553
ΘΕΜΑ 22	Πλάτων, <i>Ἰππίας μείζων</i> , 282 b-d Ομοιόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί	556
ΘΕΜΑ 23	Πλάτων, <i>Ἰππίας ἐλάσσων</i> , 372 d-e Ο β' όρος σύγκρισης	559
ΘΕΜΑ 24	Πλάτων, <i>Ἴων</i> , 534 b-d Παράθεση και επεξήγηση	562
ΘΕΜΑ 25	Δημοσθένης, <i>Κατ' Ἀφόβου</i> , Α, 68-69 Η επιθετική μετοχή	565
ΘΕΜΑ 26	Δημοσθένης, <i>Κατ' Ἀφόβου</i> , Β, 20-22 Η σημασία των εγκλίσεων	568
ΘΕΜΑ 27	Δημοσθένης, <i>Πρὸς Ὀνήτορα</i> , Α, 37-38 Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις	571
ΘΕΜΑ 28	Δημοσθένης, <i>Πρὸς Φορμίωνα περὶ δανείου</i> , 46 Υποθετικές προτάσεις	574
ΘΕΜΑ 29	Δημοσθένης, <i>Πρὸς Φορμίωνα περὶ δανείου</i> , 48-49 Αιτιολογικές προτάσεις με τον σύνδεσμο <i>εἰ</i>	577
ΘΕΜΑ 30	Δημοσθένης, <i>Πρὸς Λάκρῖτον</i> , 25-26 Πλήγιες ερωτήσεις	580
ΘΕΜΑ 31	Δημοσθένης, <i>Πρὸς Λάκρῖτον</i> , 40-42 Η δοτική προσωπική	583

ΘΕΜΑ 32	Δημοσθένης, <i>Υπέρ Φορμίωνος Παραγραφή</i> , 26-27 Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις	586
ΘΕΜΑ 33	Δημοσθένης, <i>Υπέρ Φορμίωνος Παραγραφή</i> , 47-48 Εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί	589
ΘΕΜΑ 34	Δημοσθένης, <i>Υπέρ Φορμίωνος Παραγραφή</i> , 50-52 Συμπερασματικές προτάσεις	592
ΘΕΜΑ 35	Δημοσθένης, <i>Πρός Πανταίνετον</i> , 1-3 Ειδικές προτάσεις	595
ΘΕΜΑ 36	Δημοσθένης, <i>Πρός Ναυσίμαχον και Ξενοπίθην</i> , 21-22 Υποθετικές προτάσεις	598

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

• ΘΕΜΑΤΑ 1-30	603
• ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ	697

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η πρόταση και τα συστατικά της – Τα είδη των προτάσεων

■ Εισαγωγικό σημείωμα

Η «Κύρου Ἀνάβασις» ανήκει στα ιστορικά έργα του Ξενοφώντα και έχει χαρακτήρα απομνημονευμάτων. Ο συγγραφέας περιγράφει την ανάβαση και την κάθοδο των Μυρίων, που υπηρέτησαν ως μισθοφόροι τον Κύρο στην εκστρατεία του εναντίον του αδερφού του βασιλιά Αρταξέρξη. Μετά τη μάχη στα Κούναξα (401 π.Χ.) και τον θάνατο του Κύρου, οι Πέρσες με δόλο του Τισσαφέρνη σκότωσαν τους στρατηγούς των Μυρίων, ώστε οι Έλληνες να μείνουν χωρίς αρχηγούς στη μέση μιας άγνωστης χώρας, που προδιέγραφε πολλούς κινδύνους. Στο παρακάτω χωρίο ο Ξενοφών, απευθυνόμενος στους υπόλοιπους αξιωματούχους, τους προτείνει να ορίσουν νέα ηγεσία στο στράτευμα, σε αντικατάσταση όσων έχουν εκτελεστεί, και να εμπυκώσουν τους στρατιώτες τους, ώστε να καταφέρουν να επιστρέψουν από τα βάθη της αχανούς εχθρικής χώρας στην πατρίδα τους.

Θεματικός πυρήνας Η αναγκαιότητα ανάδειξης νέας ηγεσίας στο στράτευμα και η αναπέρωση του φρονήματος των στρατιωτών.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. Ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς. Ὡστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ

<p>Η αλληλαγή των διαθέσεών τους</p>	<p>πολύ εύθυμότεροι ἔσονται</p> <p>Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας,</p> <p>ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι</p>
<p>Το ακμαίο φρόνημα καταλήτης για επίτευξη της νίκης</p>	<p>Ἐπίστασθε γάρ</p> <p>ὅτι οὔτε πλῆθος οὔτε ἰσχὺς ἔστιν ἡ ποιούσα ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας</p> <p>ἀλλὰ (ὅτι) τούτους ... οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται/ οὐ δεκτοὶ γίνονται</p> <p>ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ταῖς ψυχαῖς ἔρρωμένεστεροι</p>

■ Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια πρόταση υποβάλλει ο Ξενοφών στους υπόλοιπους αξιωματούχους για την άρση του αδιεξόδου και με ποιο σκεπτικό τη στηρίζει (§ 38-39);
2. Ποια είναι η ψυχική κατάσταση των στρατιωτών και τι απαιτείται για την αλληλαγή των διαθέσεών τους στην παρούσα δύσκολη συγκυρία (§ 40-42);

■ Σημαιολογικά και μορφοσυντακτικά σχόλια

οἶμαι: νομίζω, υποθέτω, έχω τη γνώμη· οἶμαι/οἶμαι, ῥόμην/ῥῆμην, οἰήσομαι, οἰηθήσομαι, ῥήθην, νενόμικα, ἐνενόμικειν. Το ρ. συντάσσεται συνήθως με ειδικό απαρέμφατο (ἂν ὠφεληῖσαι), που συμπληρώνει την έννοιά του ως αντικειμένου.

ἂν ὠφεληῖσαι: είναι ειδικό δυνητικό απαρ. του πλάγιου λόγου κρίσεως, που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική (= ἂν ὠφεληῖσαιτε), γιατί εκφράζει το δυνατόν στο παρόν ή στο μέλλον. Με το εἰ ἐπιμεληθείητε (υπόθεση) και το ὠφεληῖσαι ἂν (απόδοση) σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος (ἂν ὠφεληῖσαι = θα βοηθούσατε, θα μπορούσατε να βοηθήσετε, θα μπορούσατε να είστε εξαιρετικά ωφέλιμοι).

ἐπιμεληθείητε (ἐπιμελοῦμαι/ἐπιμέλομαι): δείχνω επιμέλεια, φροντίζω για κάτι· α. με γενική, β. με πλάγια ερώτηση ή με τελική αντικειμενική πρόταση: ὅπως... ἀντικατασταθῶσιν.

μέγα: επιθετικός προσδιορισμός που αντιπροσωπεύει το σύστοιχο αντικείμενο που παραλείπεται, καθώς η έννοιά του εκφράζεται από το ρήμα (= μεγάλην ώφέλειαν ώφελῆσαι ἄν). Με την παράλειψη του ουσιαστικού το επίθετο μέγα αποκτά επιρρηματική σημασία (= πολύ...).

ἀντί τῶν ἀπολωλότων (ἀπόλλυμαι = χάνομαι, πεθαίνω, καταστρέφομαι): ΠΣ της αντικατάστασης (= στη θέση αυτών που έχουν εκτελεστεί, χαθεί/σκοτωθεί).

γένεοιτο ἄν (= θα μπορούσε να γίνει/να επιτευχθεί): δυνητική ευκτική σε κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφράζει το δυνατόν στο παρόν και μέλλον. Το δυνητικό ἄν μας προιδεάζει για την ύπαρξη υποθετικού λόγου: ἄνευ ἀρχόντων (= εἰ μὴ ἄρχοντες εἶεν) - οὐδὲν ἄν γένεοιτο· λανθάνων υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος.

ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν (= για να μιλήσω γενικά, σύντομα, κοντολογίς): είναι απόλυτο απαρέμφατο ως επιρρηματική έκφραση του σκοπού, που προήλθε από συμπερασματική τελική πρόταση. Η δοτική συνελόντι είναι του κρίνοντος προσώπου.

δή: παρατακτικός συμπερασματικός σύνδεσμος, που επιπλέον λειτουργεί ως: α. βεβαιωτικό μόριο (πράγματι, βέβαια), β. επιτακτικό μόριο (μάλιστα), γ. προτρεπτικό μόριο με προστακτική ή με βουλητική υποτακτική (εμπρός λοιπόν), δ. χρονικό μόριο (ήδη, έως τώρα).

παντάπασιν (επίρρημα): εντελώς, ολότελα, αναμφίβολα.

εὐταξία – ἀταξία: πειθαρχία – απειθαρχία.

καταστήσησθε (καθίσταμαι) [μέσο με ενεργητική σημασία]: εγκαθιστώ, διορίζω.

ἄν ποιῆσαι (= θα ενεργούσατε): είναι ειδικό δυνητικό απαρέμφατο του πλάγιου λόγου κρίσεως, που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική (= ἄν ποιήσατε), γιατί εκφράζει το δυνατόν στο παρόν ή στο μέλλον. Με το ἐπειδὰν καταστήσησθε ... ἦν... συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε (υπόθεση) και το ποιῆσαι ἄν (απόδοση) σχηματίζεται σύνθετος εξαρτημένος υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου.

πάνυ ἐν καιρῷ: πολύ έγκαιρα, στην κατάλληλη στιγμή.

ἔρχομαι: α. ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ὄπλα = ἔρχομαι στο στρατόπεδο, β. εἰς λόγους ἔρχομαί τινα = συνομιλώ, διαπραγματεύομαι με κάποιον, γ. εἰς μάχην ἔρχομαί τινα = συγκρούομαι με κάποιον, δ. ἐπὶ μείζον ἔρχεται = αυξάνεται, ε. διὰ φιλίας ἔρχομαι = αγαπῶ, στ. ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι = δοκιμάζω κάθε τρόπο, ζ. εἰς ταῦτόν ἔρχομαι = συγκεντρώνομαι.

φυλακή: α. φρούρηση, φύλαξη, β. φρουρά, σώμα φυλάκων, γ. τμήμα της νύχτας κατά το οποίο γινόταν αλλαγή φρουράς, δ. ασφάλεια, προφύλαξη, ε. δεσμοκτήριο· φυλακὰς ἔχω = φρουρῶ, ἐν φυλακῇ εἶμι = εἶμαι σε επιφυλακή.

...ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς: είναι πλάγια ερώτηση, μερικής άγνοιας, ως αντικείμενο στο ρ. εξάρτησης αισθάνεσθε. Συνήθως, όταν μετά το ὡς ακολουθεῖ επίρρημα ή επίθετο, το μόριο ὡς εισάγει πλάγια ερώτηση.

Μετάφραση: πόσο απρόθυμα προσήλθαν στο στρατόπεδο/με τα όπλα τους στις θέσεις τους, απρόθυμα πήγαν και στις φρουρές.

ἔχοντων (= τῶν ἀνδρῶν): γενική απόλυτη, αιτιολογική (ή υποθετική) μετοχή που αιτιολογεί το ρ. οὐκ οἶδα (= επειδή βρίσκονται σε αυτή την ψυχολογική κατάσταση, δε γνωρίζω...).

εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας: είτε προκύψει κάποια ανάγκη τη νύχτα είτε την ημέρα.

τί πείσονται καὶ τί ποιήσουσι (= τι δηλαδή είναι δυνατό να πάθουν και τι είναι δυνατό να πετύχουν) : δύο πλάγιες ερωτήσεις, μερικής άγνοιας, ως επεξήγηση στο ρ. ἐννοῶνται. Εκφέρονται με οριστική μέλλοντα (αντί της δυνητικής ευκτικής: τί πάθοιεν ἂν καὶ τί ποιήσαιεν ἂν) για έμφαση, για να εκφραστεί η γνώμη των στρατιωτών ως βέβαιη και προσδοκώμενη.

ἐπίστασθε: οριστική ενεστώτα του ρ. ἐπίσταμαι (ήπιστάμην, ἐπιστήσομαι, ήπιστήθην) = γνωρίζω καλά· α. με αιτ., β. με τελικό απαρ. = γνωρίζω να, γ. με κατηγ. μηχ. = γνωρίζω ότι, δ. με ειδική πρόταση = γνωρίζω ότι...

ὀπότεροι (αναφορική αντων.) = όποιοι από τους δύο αντιπάλους.

ἴωσιν: υποτακτική ενεστώτα του ρ. εἶμι/ ἔρχομαι = έρχομαι, πηγαίνω, κινούμαι / φεύγω, φτάνω· α. ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ὄπλα = έρχομαι στο στρατόπεδο, β. εἰς λόγους ἔρχομαί τινα = συνομιλώ, διαπραγματεύομαι με κάποιον, γ. εἰς μάχην ἔρχομαί τινα = συγκρούομαι με κάποιον, δ. ἐπὶ μείζον ἔρχεται = αυξάνεται, ε. διὰ φιλίας ἔρχομαι = αγαπώ, στ. ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι = δοκιμάζω κάθε τρόπο, ζ. εἰς ταῦτόν ἔρχομαι = συγκεντρώνομαι.

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ = τις περισσότερες φορές, συνήθως.

ἔρρωμένεστεροι: συγκριτικός βαθμός του επιθέτου ἔρρωμένος, -η, -ον = ακμαίος, ισχυρός, εύρωστος, δυνατός.

οὐ δέχονται: αντί της παθητικής σύνταξης οὐ δεκτοὶ γίνονται· υπάρχει προφανώς συντακτική ανακολουθία.

■ Συντακτική ανάλυση

- Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα:** κύρια πρόταση κρίσεως. **οἶομαι:** ρήμα. **ἂν ὠφελῆσαι:** ειδικό δυνητικό απαρέμφατο, που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική (= ὠφελήσαιτε ἂν), ως αντικείμενο του ρ. **μέγα:** σύστοιχο αντικείμενο (= μεγάλην ὠφέλειαν) στο ἂν ὠφελῆσαι, που έχει πάρει επιρρηματική σημασία μετά την παράλειψη του ουσιαστικού. **νῦν:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου. **πρῶτον:** επιρρηματικός προσδιορισμός της χρονικής ακολουθίας στο οἶομαι.
- εἰ ἐπιμεληθήητε:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση· με απόδοση το ἂν ὠφελῆσαι

(= ώφελήσαιτε ἄν), σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

ἐπιμεληθείητε: ρήμα. **ὕμεις:** ενν. υποκείμενο του ρ. Η πρόταση 3 αποτελεί το αντικείμενο του ἐπιμεληθείητε.

3. **ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν:** δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, μερικής άγνοιας, αντικείμενο στο ρ. ἐπιμεληθείητε. Εκφέρεται με απορηματική υποτακτική, γιατί το περιεχόμενό της εκφράζει απορία. Κατά μία άλλη εκδοχή: τελική αντικειμενική που εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει πράξη προσδοκώμενη.

ἀντικατασταθῶσιν: ρήμα. **στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ:** υποκείμενα του ρ. **ὡς** (επιτατικό) **τάχιστα:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρ. **ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων** (= ἀντὶ τούτων οἱ ἀπολώλασι): ΠΣ της αντικατάστασης στο ρ.

4. **Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν:** κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με δυνητική ευκτική, γιατί δηλώνει το δυνατόν στο παρόν και μέλλον.

γένοιτο ἂν: ρήμα. **οὐδέν:** υποκείμενο του ρ. **οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθόν:** κατηγορούμενα στο υποκείμενο οὐδέν. **ἄνευ ἀρχόντων:** ΠΣ της εξαίρεσης στο ρ. **ὡς συνελόντι εἰπεῖν:** απόλυτο απαρέμφατο, που δηλώνει σκοπό. **οὐδαμοῦ:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρ. **ἐν τοῖς πολεμικοῖς:** ΠΣ του τόπου ή του χρόνου στο ρ. **παντάπασιν:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρ.

5. **Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σῶζειν δοκεῖ:** κύρια πρόταση κρίσεως.

δοκεῖ: ρήμα. **ἡ εὐταξία:** υποκείμενο του ρ. **σῶζειν:** ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρ. **ἡ εὐταξία:** υποκείμενο του σῶζειν, ταυτοπροσωπία.

6. **ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν:** κύρια πρόταση κρίσεως.

ἀπολώλεκεν: ρήμα. **ἡ ἀταξία:** υποκείμενο του ρ. **πολλοὺς:** αντικείμενο του ρ. **ἤδη:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρ.

7. **Ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας:** δευτερεύουσα χρονικοῦ υποθετική πρόταση· με απόδοση το **ἂν ποιῆσαι** (= ποιήσαιτε ἄν), σχηματίζεται λανθάνων εξαρτημένος υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου.

καταστήσησθε: ρήμα. **ὕμεις:** ενν. υποκείμενο του ρ. **τοὺς ἄρχοντας:** αντικείμενο του ρ.

8. **ὅσους δεῖ (ὕμᾱς καταστήσασθαι):** δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση του ποσού, στο ενν. **τοσούτους** της πρότασης 7.

δεῖ: απρόσωπο ρήμα. **καταστήσασθαι:** ενν. τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του απρόσωπου ρ. **ὕμᾱς:** ενν. υποκείμενο του απαρεμφάτου, ετεροπροσωπία. **ὅσους:** αντικείμενο του καταστήσασθαι.

9. **ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε:** δύο δευτερεύουσες υποθετικές προτάσεις· με απόδοση το **ἂν ποιῆσαι** (= ποιήσατε ἂν), σχηματίζεται σύνθετος εξαρτημένος υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου.
συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε: ρήματα. **ὕμεις:** ενν. υποκείμενο των ρ. **τοὺς στρατιώτας:** αντικείμενο των ρ. **ἄλλους:** επιθετικός προσδιορισμός στο στρατιώτας.
10. **οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι:** κύρια πρόταση κρίσεως.
οἶμαι: ρήμα. **ἂν ποιῆσαι:** ειδικό δυνητικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρ. **ὕμεις:** υποκείμενο του απαρεμφάτου, ετεροπροσωπία. **ἐν καιρῷ:** ΠΣ του χρόνου στο ἂν ποιῆσαι. **πάνυ:** επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ἐν καιρῷ.
11. **Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε:** κύρια πρόταση κρίσεως.
αἰσθάνεσθε: ρήμα. **ὕμεις:** υποκείμενο του ρ. **νῦν:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρ. **ἴσως:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου.
12. **ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς:** πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας, αντικείμενο στο ρ. αἰσθάνεσθε.
ἦλθον: ρήμα. **οἱ στρατιῶται:** ενν. υποκείμενο του ρ. **ἀθύμως:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρ. **ἐπὶ τὰ ὄπλα:** ΠΣ της σκόπιμης κατεύθυνσης. **πρὸς τὰς φυλακάς:** ΠΣ της σκόπιμης κατεύθυνσης.
13. **Ὡστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα:** κύρια πρόταση κρίσεως. Ο σύνδεσμος ὥστε στην αρχή περιόδου είναι παρατακτικός και εισάγει κύρια πρόταση, όταν δεν ακολουθεί άλλη κύρια.
οὐκ οἶδα: ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκείμενο του ρ. Η πρόταση 14 λειτουργεί ως αντικείμενο του ρ. οἶδα. **ἐχόντων (τῶν ἀνδρῶν):** γενική απόλυτη, αιτιολογική μετοχή (= ἐπειδὴ ἔχουσι). **τῶν ἀνδρῶν:** υποκείμενο της μετοχής. **οὕτω:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ἐχόντων.
14. **ὄ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς:** πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας, αντικείμενο στο ρ. οὐκ οἶδα. Εκφέρεται με δυνητική ευκτική, γιατί δηλώνει το δυνατόν στο παρόν ή στο μέλλον.
χρήσαιτο ἂν: ρήμα. **τις:** υποκείμενο του ρ. **αὐτοῖς:** αντικείμενο του ρ. **ὄ,τι:** αιτιατική του σκοπού.
15. **εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας:** δύο δευτερεύουσες υποθετικές προτάσεις· με απόδοση την πλάγια ερώτηση: **ὄ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς**, σχηματίζεται σύνθετος εξαρτημένος υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος.
δέοι: απρόσωπο ρήμα. **χρήσασθαι:** ενν. τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του ρ. **τινα:** ενν. υποκείμενο του χρήσασθαι, ετεροπροσωπία. **αὐτοῖς:** αντικείμενο του χρήσασθαι.
νυκτὸς – ἡμέρας: γενικές του χρόνου στο χρήσασθαι.

16. **Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση· με απόδοση την κύρια πρόταση: **πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται**, σχηματίζεται υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου.
τρέψη: ρήμα. **τίς:** υποκείμενο του ρ. **τὰς γνώμας:** αντικείμενο του ρ. **αὐτῶν:** γενική κτητική/υποκειμενική στο τὰς γνώμας.
17. **ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται:** δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο με βεβαιότητα.
ἐννοῶνται: ρήμα. **οὔτοι** (οἱ στρατιῶται): ενν. υποκείμενο του ρ. **τοῦτο:** αντικείμενο του ρ. **μόνον:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στο τοῦτον.
18. **τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι:** δύο πλάγιες ερωτηματικές, μερικής άγνοιας, προτάσεις, επεξηγήσεις στο ρ. ἐννοῶνται.
πείσονται καὶ ποιήσουσι: ρήματα. **οὔτοι** (οἱ στρατιῶται): ενν. υποκείμενο των ρ. **τί:** σύστοιχο αντικείμενο στα ρ.
19. **πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται:** κύρια πρόταση κρίσεως.
ἔσονται: ρ. **οὔτοι** (οἱ στρατιῶται): ενν. υποκείμενο του ρ. **εὐθυμότεροι:** κατηγορούμενο στο οὔτοι. **πολύ:** επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο εὐθυμότεροι.
20. **Ἐπίστασθε γάρ δή:** κύρια πρόταση κρίσεως.
ἐπίστασθε: ρήμα. **ὕμεις:** ενν. υποκείμενο του ρ. Οι ειδικές προτάσεις 21 και 23 είναι αντικείμενα του ρ. **δή:** συμπερ. σύνδεσμος που εισάγει πραγματικό συμπέρασμα.
21. **ὅτι οὔτε πλῆθος ἔστιν οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα:** δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, αντικείμενο του ρ. ἐπίστασθε.
ἔστιν: ρήμα. (**οὔτε**) **πλῆθος**, (**οὔτε**) **ἰσχὺς:** υποκείμενα του ρ. **ἢ ποιοῦσα:** επιθετική μτχ., κατηγορούμενο, από το συνδ. ρ. ἔστιν, στα: πλῆθος, ἰσχὺς. **τὰς νίκας:** αντικείμενο στη μτχ. ἢ ποιοῦσα. **ἐν τῷ πολέμῳ:** ΠΣ του χρόνου/ της κατάστασης.
22. **ὀπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἔρρωμένεστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους:** δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική (αοριστολογική) πρόταση με υποτακτική· με απόδοση το ρ. οὐ δέχονται (πρόταση 23), σχηματίζεται υποθετικός λόγος που δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον.
ἴωσιν: ρήμα. **ὀπότεροι:** υποκείμενο του ρ. **σὺν τοῖς θεοῖς:** ΠΣ της συνδρομής/συμπαράστασης. **ἐπὶ τοὺς πολεμίους:** ΠΣ της εχθρικής κατεύθυνσης. **ἔρρωμένεστεροι:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου. **ταῖς ψυχαῖς:** δοτική της αναφοράς στο ἔρρωμένεστεροι.
23. **ἀλλὰ τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἄντιοι οὐ δέχονται:** δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, αντικείμενο στο ρ. ἐπίστασθε.
οὐ δέχονται: ρήμα. **οἱ ἄντιοι:** υποκείμενο του ρ. **τούτους:** αντικείμενο του ρ. **ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ:** επιρρηματική έκφραση του ποσού.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και τώρα πρώτα απ' όλα νομίζω ότι εσείς θα μπορούσατε να είστε εξαιρετικά ωφέλιμοι για το στράτευμα, αν φροντίζατε να οριστούν όσο γίνεται πιο γρήγορα οι στρατηγοί και οι λοχαγοί σε αντικατάσταση όσων έχουν εκτελεστεί. Γιατί χωρίς αρχηγούς δε θα μπορούσε να επιτευχθεί τίποτε καλό και ωφέλιμο, για να μιλήσω γενικά, πουθενά, προπαντός στον πόλεμο. Γιατί η πειθαρχία φαίνεται ότι είναι σωτήρια, ενώ η απειθαρχία έχει ως τώρα αφανίσει πολλούς. Κι όταν αναδείξετε τους αρχηγούς, όσους είναι ανάγκη, αν συγκεντρώσετε και τους υπόλοιπους στρατιώτες και τους εμπυχώσετε, φρονώ ότι θα ενεργήσετε πολύ εύστοχα στην κατάλληλη ώρα. Τώρα ίσως και εσείς το αντιλαμβάνεστε πόσο απρόθυμα προσήλθαν στο στρατόπεδο και πόσο απρόθυμα στις φρουρές. Με τέτοια λοιπόν ψυχολογική διάθεση, δε γνωρίζω πώς θα μπορούσε κανείς να τους χρησιμοποιήσει, είτε προκύψει ανάγκη κατά τη διάρκεια της νύχτας είτε κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αν όμως κάποιος μεταστρέψει τις διαθέσεις τους, ώστε να μη σκέφτονται μόνον αυτό, τι δηλαδή είναι δυνατό να πάθουν αλλιά και τι μπορούν να πετύχουν, τότε θα ανακτήσουν την αυτοπεποίθησή τους. Γιατί, βέβαια, γνωρίζετε καλά ότι δεν είναι ούτε η αριθμητική υπεροχή ούτε η ισχύς των όπλων/η υλική δύναμη αυτή που διασφαλίζει τις νίκες στον πόλεμο, αλλιά όποιοι από τους εμπολέμους βαδίζουν με τη βοήθεια των θεών εναντίον των εχθρών με το πιο ρωμαλέο ψυχικό φρόνημα, αυτούς συνήθως δεν μπορούν να τους αντιμετωπίσουν οι αντίπαλοι.

Προβολή του κύριου συντακτικού φαινομένου

Η πρόταση και τα συστατικά της – Τα είδη των προτάσεων

Πρόταση λέγεται το πιο σύντομο τμήμα του λόγου με νοηματική αυτοτέλεια. Η πρόταση αποτελεί βασική γλωσσική μονάδα, συνεχές και διαρθρωμένο σύνολο, που εκφράζει ένα γεγονός, μια σκέψη, μια επιθυμία ή ένα συναίσθημα. Τα άμεσα συστατικά της είναι το ονοματικό σύνολο (ΟΣ), που λειτουργεί ως υποκείμενο, και το ρηματικό σύνολο (ΡΣ), που λειτουργεί ως κατηγορημα. Και τα δύο μαζί συνιστούν τη δομή της πρότασης και αποτελούν τα άμεσα συστατικά της. Ό,τι άλλο υπάρχει μέσα σ' αυτή λειτουργεί ως προσδιορισμός και επικεντρώνεται στα δύο αυτά μέρη.

Μορφές κατηγορήματος

Το **κατηγορημα** μπορεί να αποτελείται από:

- α. **ρήμα αμετάβατο ενεργητικής διάθεσης** (ή ουδέτερης ή παθητικής),
π.χ. Σωκράτης φιλοσοφεί, οί πολέμιοι ήσυχάζουσι (= μονολεκτικό κατηγορημα).
- β. **συνδετικό ρήμα + κατηγορούμενο**,
π.χ. Σωκράτης ἐστὶ φιλόσοφος (περιφραστικό κατηγορημα).
- γ. **ρήμα + αντικείμενο** (ή αντικείμενα),
π.χ. Σωκράτης φιλεῖ τὴν σοφίαν, Προμηθεὺς ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τὸ πῦρ.
- δ. **ενεργητικό μεταβατικό ρήμα + αντικείμενο + κατηγορούμενο**,
π.χ. Οὗτοι ὀνομάζουσι τὸν ἄνδρα σοφιστὴν.

Το **ρήμα**, ἐξάλλου, δίνει υπόσταση στο ΡΣ ως ουσιώδες στοιχείο της δομής, είναι το κέντρο γύρω από το οποίο αρθρώνεται ο λόγος και ταυτόχρονα δηλώνει τι συμβαίνει με το υποκείμενο. Είναι λοιπόν πρωταρχικό στοιχείο σύνθεσης, η ψυχή και ο πυρήνας του λόγου.

Οι προτάσεις διακρίνονται:

1. ως προς το περιεχόμενό τους σε:
 - α. **κρίσεως**· εκφράζουν μια κρίση, μια σκέψη ή δίνουν μια πληροφορία,
π.χ. Ἡ δημοκρατία κρείττων ἐστὶ τυραννίδος.
 - β. **επιθυμίας**· εκφράζουν μια ευχή ή διατυπώνουν γενικά μια επιθυμία,
π.χ. Ὡ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος.
 - γ. **επιφωνηματικές**· εκφράζουν έντονο συναίσθημα (θαυμασμό, χαρά, λύπη, έκπληξη),
π.χ. Ὡ γῆρας, ὡς ἀπεχθές ἀνθρώποις!
 - δ. **ερωτηματικές**· με αυτές διατυπώνεται μια ερώτηση,
π.χ. Τίς ἀγορεύειν βούλεται;
2. ως προς το ποιόν τους σε:
 - α. **αρνητικές ή αποφατικές**, όταν περιέχουν άρνηση,
π.χ. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.
 - β. **καταφατικές**, όταν δεν περιέχουν άρνηση,
π.χ. Αἱ ἐπιθυμίαι πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀδικίαν ἄγουσιν.
3. ως προς τη σχέση τους με άλλες σε:
 - α. **κύριες ή ανεξάρτητες**, όταν εκφράζουν ένα αυτοτελές νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο,
π.χ. Τὸν πολίτην ψυχὴν τῆς πολιτείας νομίζομεν.
 - β. **δευτερεύουσες ή εξαρτημένες**, όταν δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους

στον λόγο, αλλήλα συμπληρώνουν ή προσδιορίζουν μια άλλη πρόταση ή έναν όρο πρότασης,

π.χ. Ἐπεὶ ἦλθον οἱ κήρυκες, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας.

4. ως προς τους όρους τους σε:

α. **απλές ή πυρηνικές**, όταν αποτελούνται μόνο από τους κύριους όρους, δηλαδή το Υποκείμενο και το Κατηγορημα,

π.χ. Τὸ ἄδικον οὐκ εὐλογεῖται.

β. **σύνθετες**, όταν έχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα, κατηγορούμενα ή αντικείμενα που είναι ομοιόπρωτα και συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά ή χωρίζονται με κόμμα,

π.χ. Σὺ παιδείας, σωφροσύνης καὶ δόξης ἐπιθυμεῖς.

γ. **εὐληπιτικές**, όταν παραλείπονται ένας ή περισσότεροι όροι, επειδή εύκολα εννοούνται από τα συμφραζόμενα ή από την κοινή γλωσσική πείρα,

π.χ. Ἕλληνες (ἐσμέν), Μηδὲν ἄγαν (ποιίει).

δ. **επαυξημένες**, όταν περιλαμβάνουν εκτός από τους κύριους όρους και δευτερεύοντες, που συμπληρώνουν την έννοιά τους και ονομάζονται προσδιορισμοί.

π.χ. Ἡ σιωπὴ τοῖς νέοις πολλάκις κόσμος ἐστί.

I Ασκήσεις με βάση το κείμενο

1. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τις πτώσεις που ζητούνται από τα παρακάτω ουσιαστικά.

Ουσιαστικά	Δοτική	
	Ενικού	Πληθυντικού
ἄρχόντων		
ἄταξία		
στρατιώτας		
νυκτός		
πλήθος		
ἰσχύς		
ψυχαῖς		

2. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους της οριστικής στην υποτακτική, ευκτική και προστακτική του ίδιου χρόνου διατηρώντας το πρόσωπο και τον αριθμό.

Ρήματα	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
οἶομαι			
ἀπολώλεκεν			
αἰσθάνεσθε			
ἦλθον			
πείσονται			
ἔσονται			

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους μέσης φωνής των εγκλίσεων που λείπουν.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
		ἐπιμεληθείητε	
	ἀντικατασταθῶσιν		
		γένοιτο	
		χρήσαιτο	
	ἐννοῶνται		

4. Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο των επιρρημάτων του πίνακα που ακολουθεί στους ἄλλους βαθμούς.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		τάχιστα
ἀθύμως		
πολύ		

5. Να γράψετε τους κύριους όρους των προτάσεων της παρακάτω περιόδου και να αναγνωρίσετε τη μορφή του κατηγορήματος: Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

6. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με βάση το περιεχόμενο, το ποιόν, τη σχέση τους με άλλες και την πληρότητα των όρων τους.
- Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας
 - ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται
 - τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι
 - πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται.
7. Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται: Να αναγνωρίσετε το εἶδος του υποθετικού λόγου και να κάνετε τις απαραίτητες ἀλλαγές, ὥστε να δηλώνει την ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον.

II Πρόσθετες ασκήσεις για ἐμπέδωση των γνώσεων

1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις με βάση την πληρότητά τους.
- Ὁ ψευδόμενος μοχθηρός.
 - Ἡ γλῶσσα πολλῶν ἐστὶ αἰτία κακῶν.
 - Κῦρος ἦν φιλιπτότατος καὶ φιλοθηρότατος.
 - Αἱ πόλεις μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονές εἰσιν.
 - Ἡμεῖς φυλάττομεν τοὺς ὄρκους.
 - Σοφὸν τὸ σαφές.
 - Αἱ ἐπιθυμίαι πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀδικίαν ἄγουσιν.
 - Ὁ χρηστὸς εὐδαίμων ἐστί.
2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους.
- Τοὺς πόνους οἱ ἀγαθοὶ τολμῶσι.
 - Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.
 - ἜΩ δύσδαιμον, οἷα πάσχομεν!
 - Ὁλβιος ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν.
 - Τίς ἂν θεοσεβῆ μιμούμενος ἀνόσιος γένοιτο;
 - Συμφορὰς ἀπόκρυπτε, ἵνα μὴ τοὺς θεοὺς τέρπησ.
3. Να βρείτε τα εἶδη των προτάσεων, με βάση τη δομή τους, και να σημειώσετε Χ στην οἰκεία στήλη.

	Προτάσεις	Απλή	Σύνθετη	Επαυξημένη	Ελλειπτική
α.	Ὁ νέος ἄλκιμος ἐστὶ.				
β.	Ἡ τύχη καὶ ὁ Φίλιππος ἦσαν κύριοι τῶν ἔργων.				
γ.	Ἄγησίλαος πολυεπαινότατος καὶ ἀγήρατος διετέλεσεν.				
δ.	Δημοσθένης, ὁ ἐμὸς κατήγορος, πλεῖστα ἐψεύσατο.				
ε.	Χρόνου φείδου.				
στ.	Οἱ σώφρονες κρατοῦσι τῶν ἀφρόνων.				
ζ.	Ὁ βασιλεὺς ἐφόρει χιτῶνα ποδήρη καὶ πορφυροῦν.				

4. Να αντιστοιχίσετε, με βάση τους όρους των προτάσεων, τα στοιχεία των στηλών.

Προτάσεις	Εἶδος πρότασης
<p>α. Τούτων ὁ νεώτατος κακὰ πολλὰ τοὺς ἄλλους εἰργάζετο.</p> <p>β. Ἄρταξέρξης ἐπήνεσε τὸν ἄνδρα.</p> <p>γ. Ὁ πατὴρ ἀκριβῆς ἔσται δικαστὴς καὶ ἀδέκαστος.</p> <p>δ. ἦγαγε τὸν υἱὸν πρὸς τοὺς δικαστάς.</p> <p>ε. Ἄρταξέρξης καὶ δικασταὶ ἐξεπλάγησαν.</p>	<p>1. απλή</p> <p>2. επαυξημένη</p> <p>3. σύνθετη</p> <p>4. ελλειπτική</p>

ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Η σωτηρία της πόλης έχει ως βάθρο τις αρετές της και την ειλικρίνεια των αγορητών.

Καίτοι προσήκει τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν καὶ τὰς κακίας φεύγειν πολὺ μᾶλλον ταῖς πόλεσιν ἢ τοῖς ἰδιώταις. Ἄνῆρ μὲν γὰρ ἀσεβὴς καὶ πονηρὸς τυχὸν ἂν φθάσει τελευτήσας πρὶν δοῦναι δίκην τῶν ἡμαρτημένων· αἱ δὲ πόλεις διὰ τὴν ἀθανασίαν ὑπομένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας. ὧν ἐνθυμουμένους χρὴ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἐν τῷ παρόντι μὲν χαριζόμενοι, τοῦ δὲ μέλλοντος χρόνου μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιουμένοι, μηδὲ τοῖς φιλεῖν μὲν τὸν δῆμον φάσκουσιν, ὄλην δὲ τὴν πόλιν λυμαινομένοις.

Ἰσοκράτης, *Περὶ εἰρήνης*, 183 c-d

■ Υπομνηματισμός

φθάνω + κατηγορηματική μτχ.: προφταίνω να.

δίδωμι δίκην: τιμωρούμαι από κάποιον.

προσέχω τὸν νοῦν + δοτική: στρέφω την προσοχή μου/τη σκέψη μου σε κάτι.

χαρίζομαι + δοτική: λέω ή κάνω κάτι ευχάριστο σε κάποιον· απολύτως: επιδιώκω την εύνοια.

λυμαίνομαι: κακομεταχειρίζομαι, βλάπτω, καταστρέφω.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Κι όμως αρμόζει πολύ περισσότερο στις πόλεις παρά στους πολίτες να ασκούν τις αρετές και να αποφεύγουν τις κακίες. Γιατί άνθρωπος ασεβής και φαύλος πιθανόν να προφτάσει να πεθάνει προτού να τιμωρηθεί για τα αδικήματά του· οι πόλεις όμως εξαιτίας της αθανασίας τους υπομένουν τις τιμωρίες και από τους ανθρώπους και από τους θεούς. Έχοντας λοιπόν αυτά υπόψη σας πρέπει να μη στρέψετε την προσοχή σας σ' εκείνους που τώρα βέβαια σας ευχαριστούν με τα λόγια ή τις πράξεις τους, αλλήλα δε δείχνουν καμιά φροντίδα για το μέλλον, ούτε σ' εκείνους που ισχυρίζονται ότι αγαπούν τον λαό αλλήλα καταστρέφουν όλη την πόλη.

ΤΟ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β' & Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το βιβλίο αυτό αποτελεί απαραίτητο βοήθημα για τους μαθητές της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών της Β' και Γ' Λυκείου, καθώς και χρήσιμο οδηγό για τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Αξιοποιεί τις παραδοσιακές διδακτικές μεθόδους και ταυτόχρονα εισάγει καινοτομίες οι οποίες βοηθούν στην αποτελεσματικότερη προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού λόγου. Βασίζεται στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών και ανταποκρίνεται στον νέο τρόπο διδασκαλίας και αξιολόγησης του μαθήματος, φιλοδοξώντας να καλύψει τις ανάγκες μιας μεθοδικής και πρωτότυπης ανάλυσης του αδίδακτου κειμένου.

Περιλαμβάνει **30 κείμενα ανθολογημένα με βάση το κύριο συντακτικό φαινόμενο** που υπάρχει σε αυτά. Σε κάθε θέμα δίνονται:

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Το κείμενο - Η μετάφρασή του
- Διαγραμματική παρουσίαση της δομής του κειμένου (νοηματικοί σπόνδυλοι – δομική αναδιάταξη), για να αναδειχτούν οι γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα, η αλληλουχία των νοημάτων, οι συνάφειες κύριων και δευτερευόντων μερών
- Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου
- Σημσιολογικά και μορφοσυντακτικά σχόλια
- Αναλυτική συντακτική επεξεργασία
- Θεωρία και παραδείγματα για την κατανόηση του συντακτικού φαινομένου
- Ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού με βάση το κείμενο αλλά και πρόσθετες για την εμπέδωση των γνώσεων
- Κείμενο για εξάσκηση (σχόλια - μετάφραση)

Ακολουθούν **36 θέματα για μελέτη και επανάληψη**: κάθε κείμενο συνοδεύεται από εισαγωγικό σημείωμα, σημσιολογικά σχόλια, δομική αναδιάταξη, ερώτηση κατανόησης, συντακτική επεξεργασία, μετάφραση και ασκήσεις.

Στο τέλος του βιβλίου δίνονται οι απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις κατανόησης και στις ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού.

ISBN:978-618-03-2360-3

9 786180 323603

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82360

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Τα βιβλία της επιτυχίας